

DPrC-I-415-16/13 /3
dot. BPS/KU-034/389/2/13

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 5 lipca 2013 r., zawierające prośbę o sporządzenie opinii w przedmiocie *projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego* (druk senacki nr 389), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Według pierwotnego brzmienia art. 12. ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1986r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2011r. Nr 212, poz.1264 ze zm.), dalej jako: „p.a.s.c.”, zawarcie małżeństwa następowało w urzędzie stanu cywilnego miejsca zamieszkania jednego z przyszłych małżonków, wybranym przez osoby zamierzające wstąpić w związek małżeński.

Nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie ustaw - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 117, poz.757) nadano nową treść art. 12 p.a.s.c. Tak więc wedle aktualnego brzmienia tego przepisu zawarcie małżeństwa następuje w urzędzie stanu cywilnego wybranym przez osoby zamierzające wstąpić w związek małżeński. Istota tej zmiany polega na tym, że w chwili obecnej po stronie nupturientów istnieje całkowita swoboda co do wyboru urzędu stanu cywilnego, w którym będą złożone przez nich oświadczenia o

wstąpieniu w związek. O ile więc w poprzednim stanie prawnym wybór był ograniczony, albowiem zawsze musiał być to urząd stanu cywilnego miejsca zamieszkania któregoś z przyszłych małżonków, o tyle aktualnie zainteresowani zawarciem związku małżeńskiego mają możliwość wyboru dowolnego urzędu w Polsce.

W świetle powyższego cel, któremu ma służyć – wedle treści uzasadnienia projektu – proponowana zmiana art. 58 p.a.s.c., już w obecnym stanie prawnym, bez jakiegokolwiek ingerencji w kształt przepisów, można z łatwością osiągnąć. Jeśli bowiem zamiarem projektodawców jest to, by stworzyć dla obywateli możliwość zawarcia małżeństwa w dowolnym miejscu w Polsce poza lokalem urzędu stanu cywilnego, to należy zauważyć, że już teraz taka możliwość występuje. Wystarczy tylko, by przyszli małżonkowie najpierw ustalili, gdzie chcą złożyć oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński (na terenie jakiej gminy), a następnie złożyli do kierownika urzędu stanu cywilnego (dalej: „u.s.c.”) działającego na terenie gminy, w której miejscowość ta jest położona, wniosek w trybie art. 58 ust.3 p.a.s.c. o przyjęcie tych oświadczeń poza lokalem u.s.c.

Z opisanych wyżej powodów – wobec istniejącej całkowitej swobody wyboru przez nupturientów urzędu stanu cywilnego – nie ma żadnego uzasadnienia dla ingerencji w treść art. 58 p.a.s.c.

Dodatkowo należy wskazać, że proponowane w projekcie dopuszczenie możliwości odebrania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński poza obszarem właściwości danego urzędu stanu cywilnego w praktyce niesie ze sobą ryzyko nieosiągnięcia zamierzonego celu nowelizacji, którym jest również ułatwienie nupturientom składania oświadczeń poza lokalem urzędu stanu cywilnego. W projekcie pozostawia się bowiem w niezmienionym brzmieniu zdanie pierwsze art. 58 ust. 3 p.a.s.c., wedle którego czynność kierownika u.s.c. może być podjęta poza lokalem urzędu, jeżeli „zachodzą uzasadnione przyczyny”. Wspomniane ryzyko polega na tym, że ocena owych przyczyn nie może być oderwana choćby od kosztów, które mogą powstać dla danego urzędu gminy. Jeśli więc na przykład lokal u.s.c. znajdowałby się w Białymstoku, a nupturienti zamierzaliby zawrzeć małżeństwo w Zakopanem, to z pewnością „kosztowość” takiego przedsięwzięcia byłaby poważnym argumentem dla kierownika u.s.c. w Białymstoku przemawiającym

za odmową uwzględnienia wniosku o przyjęcie oświadczeń od małżonków poza lokalem u.s.c.

Pozostając jeszcze przy tym samym przykładzie i nawiązując do tego, o czym była mowa na wstępie, należy podkreślić, iż nic nie stoi na przeszkodzie, by w aktualnym stanie prawnym przyszli małżonkowie zamieszkujący w Białymstoku, po podjęciu decyzji, że chcieliby zawrzeć małżeństwo składając wobec siebie stosowne oświadczenia woli pod Giewontem, wystąpili do kierownika u.s.c. w Zakopanem z wnioskiem, by przyjął od nich te oświadczenia nie w lokalu swego urzędu, ale poza nim.

Na koniec należy zgłosić jeszcze dwie uwagi do przedstawionego do zaopiniowania projektu. Po pierwsze, zasadniczą wątpliwość, z punktu widzenia spójności systemowej ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, budzi umiejscowienie proponowanej zmiany w art. 58 p.a.s.c. Trzeba bowiem zauważyć, że przepis ten nie normuje problematyki miejsca składania oświadczenia woli o wstąpieniu w związek małżeński (tego dotyczy art. 12 p.a.s.c.), lecz odnosi się do samej formy tej czynności, wskazując na jej podniosły charakter, który wynika również z faktu, że oświadczenia są składane nie w dowolnym miejscu, ale w lokalu urzędu stanu cywilnego.

Po drugie, należy podkreślić, iż kierownik urzędu stanu cywilnego, jako funkcjonariusz publiczny, działa na podstawie i w granicach prawa. Mieści się w tym również kwestia właściwości terytorialnej do podejmowania czynności urzędowych. Zgłoszona propozycja zakłada tymczasem, że w okręgu właściwości jednego urzędu stanu cywilnego czynności urzędowe miałyby wykonywać miejscowo niewłaściwy kierownik innego urzędu stanu cywilnego. Takie rozwiązanie budzi poważne zastrzeżenia. Podejmowanie czynności urzędowych poza obszarem swojej właściwości miejscowej mogłoby być uzasadnione tym, że istnieją jakieś ważne powody – które tu nie występują – przemawiające za tym, że tylko ten a nie inny kierownik u.s.c. może odebrać oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński od konkretnych osób.

Z poważaniem,

Z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Stanisław Chmielewski
PODSEKRETARZ STANU